

# Egy pedagógus visszaemlékezései, volt diákjai részére

*A Bátaszékiek Baráti Köre két évente szervezi meg a településről elszármazottak találkozóját. Erre az alkalomra jelenik meg az „Én Bátaszékem” című füzet is, immár az ötödik. Leginkább az derül ki a Füzetekben megjelenő írásokból, hogy mindenkinek van saját emléke, története, amire gyermek- vagy felnőtt korából visszaemlékszik, mindenkinek saját Bátaszéke van. Nekem is. Tollforgató létemre – a Barátság szerkesztőjeként – még adós vagyok ennek megírásával. De a legutóbbi füzetben találtam egy olyan írást, mely sokak figyelmére számot tarthat: a ma Érdén élő Fazekas Aurélné, született Miklóssy Vilma tanárnő egykori diákjainak ajánlja visszaemlékezését.*



Véget ért a háború, az élet rendeződni kezdett. Nyáron szakvizsgáztam. Beadtam a kérvényt a minisztériumba. Három hely között választhattam. De hova menjek? A vasutasok mindent tudtak, (akkor még) és bízni lehetett bennük. Ezért a szomszéd bácsitól kértem tanácsot, aki vasutas volt. Ő Bátaszéket ajánlotta, mert azt nem tették tönkre az oroszok és ott van mindenféle ennivaló! Gróf Teleki Géza miniszter úr ki is nevezett a bátaszéki állami polgári fiú és leányiskolába rendes tanárnak. Eddig jó! De hogyan tovább? Először is oda kell mennem valahogyan. De hogyan? Vonattal! Akkor a vonat ilyen-olyan tehervagonokból állt. Jött, amikor jött, azután valamikor megérkezett. Teljes bizonytalanság! Félni kezdtem, ismeretlen hely, ismeretlen emberek, ismeretlen körülmények, jaj!

Szerencsére öcsém, Lajos vállalkozott, hogy elkísér a kalandosnak ígérkező útra. Kis motyómat egy „ruszki” hátizsákba gyömöszölve, egy szatyorban kenyérral, szója kolbásszal elindultunk. Öcsém a Marsellais-t fütyülte, este volt. Reggelig vártuk a vonatot. Végre megjött, megállt. Ki hova tudott, felkapaszkodott. Estére megérkeztünk. 11 óra hosszat tartott az út. Szép nagy állomásépület, de azon túl semmi. Csak egy országút, majd egy kocsmá. Oda mindenki bement, aki vonattal jött. Mi is. Mindenki ivott valamennyi bort. Mi is. Azután mentünk a többiek után. Egyszer csak láttuk, hogy benn vagyunk a faluban. Szép nagy házak, zárt kapuk. Hova menjünk éjszaka? Csak egy biztos pontot láttam magam előtt. Keresztapám Dunaszekcsőn lakik. Mások is Szekcsőre mentek az utasok közül. Menjünk mi is velük, ott biztosan kapunk szállást és ételmezt. Nekivágtunk az útnak. Furkón a többiekkel együtt megpihentünk. Azután tovább. Öcsém tántorgott a fáradságtól. Átöleltem, úgy baktattunk. Szerencsére Dunaszekcsőn a rendőr útbaigazított. Megtaláltuk Keresztapámat, lett vacsora és szállás. Egy napig maradtunk, pihentünk. Ettünk, sőt „ETTUNK”. Kolbászt, sonkát és más mesebeli dolgot, kalácsot és ittunk bort.

Másnap elindultunk Bátaszékre. 1945. december 3-a volt. Szerencsénkre egy szekeres felvett a kocsijára, így nem kellett kutyagolni. Megmutatta, merre

van az iskola. Megtaláltuk. Bementünk. Jobbra találtunk egy ajtót „Igazgató” felirattal. De zárva volt. Tébláboltunk egy kicsit, de csakhamar előkerült egy ember, láthatólag iskolaszolga vagy altiszt minőségben szereplő valaki – „Miska bácsi”. És miután megtudta, mi járatban vagyunk, beengedett a szobába, majd szólt az igazgatónak. Rövidesen elő is került Lovas M. János, nagy örömmel és igen kedvesen, olyan régi gavallérok módjára fogadott. Elkészítette az eskü okmányt és a hivatalos teendőket. Közben előkerült a „tanári kar”. Csató László – a volt német nyelvű polgári iskola igazgatója, (így két igazgatónk is volt). Vörös Lászlóné Csáki Rózsa magyar tanár (két kisgyermek anyja – férje hadifogságban.) Petrovics Ede káplán, a hitoktató. Csak két teremben volt fűtés, ezért két osztály délelőtt, kettő délután jött iskolába. Rengeteg gyerek volt bezsúfolva, de hihetetlen rend és fegyelem volt mégis. Lovas M. János csodálatosan tudott bánni a gyerekekkel. A szemével is fegyelmezett. Belülről, a lélek nemesítésével érte el a rendet és nyugalmat.

Ünnepélyesen letettem az esküt: „Az élő Istenre”. Egész pályám alatt még többször került sor ilyesmire – persze Isten nélkül. Nem is tekintettem azokat semminek. Ez az egy volt az igazi, és érvényes egész pályámra. Előkerült még valamikor egy kolléganő: Nagy Márta „C” szakos és ének-zenés. Még egy valaki tartozott hozzánk, de őt sokáig nem is láttam. Nőgrádi Jolán ízületi gyulladással kínlódott hónapokig. Miután megjöttem, az órarendet át kellett alakítani: magyart, történelmet, éneket tanítottam. Lovas M. János – jellemző módon, mindjárt azt kérdezte: van-e szállásom, van-e hol ennem? Miután egyik sem volt – azonnal meghívott minket hozzájuk ebédre. Ott ettem először életemben „túrós derelyét” (anyósom szerint „túrós piroskát”). Azután megkérdezte a gyerekektől, kinek a szülei adnának szállást egy tanárnak. A Nádi gyerek jelentkezett Alsónyékéről. Ez messze van – mondta az igazgató. Götz Matyi volt a másik. El is kísért mindjárt hozzájuk. Meg is állapodtunk, hogy kapok egy bútorozott szobát, egy bögre tejet, és kosztot is, ha kell. Így rendbejött a dol-

gom. Öcsi ezután megnyugodva, hogy az ügyem elintéződött, hazautazott, hogy megnyugtassa aggódó szüleimet. Persze Keresztapám is tett pár jó falatot a tarisznyájába és Götzék is.

Ezzel tökéletesen bebizonyosodott, hogy Zoli bá-nak igaza volt, amikor Bátaszéket ajánlotta nekem. Götzék a Szt. Imre u. 21.sz. házban laktak. Új stílusú parasztház. Szemben a Liebhauser házzal – ez ma Bátaszéken a *Tájház*. A középső, külön bejárátú szobát kaptam meg. Volt benne egy díszes pohárszék (szekrény helyett), hatalmas tükör, kalotaszegi asztalka, két ülőke, és egy szép ágy, szőnyeg, függöny, ahogy szokás. Kémény és kályha nem. Télen hideg volt, ezért fél téglát melegítettem a konyhában, ruhába csavartam, és ezzel melegítettem be az ágyamat. A hó nem olvadt le a csizmámról reggelig a szobában. Karácsonyra hazamentem. Azután jött a félev, izgatottan vártam osztályom eredményét, mert a legjobb osztályt adta nekem az igazgató úr.

Beteg lettem. A hideg szobában dideregtem. Megkértem Matyi gyereket, szóljon az igazgatónak, hogy lázas beteg vagyok. Délután megjelent Márta, azonnal határozottan intézkedett. Átköltöztetett a jó meleg konyhába, ahol Matyi aludt a díványon. Most én kerültem oda. Hozott a patikából orvosságot. Megbeszélte Náncsi nénivel, hogy teát főzzön és gondoskodjon rólam. Azután elhozta az anyakönyvi lapokat és a bizonyítványokat: az ágyban ülve, a térdeimen írtam meg mindent.

Kedves emlékem volt a budafoki polgáriból – aho-va én jártam – a *farsangi mulatság*. Gondoltam, csináljuk meg Bátaszéken is. Összeállítottam egy vidám műsort jelenetekből, tréfákból. A műsor után jelmezbál volt. Az igazgatónak tetszett az ötlet. A legkisebb fiúdiákkal vonultam a menet élén a tornaterembe. A banda húzta a talpalávalót. A szülők el voltak ragadtatva. Miért tartottam nagyon fontosnak a vidám, játékos együttlétet? Az egész osztály végigszenvedte a háború borzalmait, így vagy úgy. Bombázók fülsiketítő zúgása, bombák süvítése, dobhártya-repesztő dörrenések, szétszaggatott gyerekek a legelőn, eltűnt, elveszett, elhunyt hozzátartozók, soroljam-e tovább?

Amikor kitavaszkodott, a gyerekek minden szünetben „várastak”. Megtetszett nekem ez a játék. Vasárnap, amikor rendesen magamra maradtam a házban, megszerveztem, hogy menjünk „kirándulni”. Kerestünk egy megfelelő helyet és „várastunk”. Együtt futottam veletek. Szabadon – boldogan. Anynyi kín és megaláztatás után, amit a háború hozott az életemben, belétek kapaszkodva kerültem a nap-sugaras oldalra. Év végéhez közeledve jó meleg napok jártak. Kitaláltuk Mártával és Jolánnal, hogy *Bátára* kell menni, fürödni. Úgy is lett. Egy csomó gyerekekkel szekérre ültünk és elmentünk. A lovat Vilmának hívták. Persze egész úton szidták szegényt a zsványok. Az úton jókat beszélgettünk, énekeltünk, ettünk. Jolán egy pár fiúval átúsztta a Dunát. A kis Zugfill nem bírta, őt segíteni kellett a túlsó partra, meg vissza. Azután az igazgató urak is jöttek velünk. Egész mozgalom lett a bátai fürdés.

Az infláció az egeket verte. Kétszer egy héten kaptunk fizetést. Sok papírt, nem ért semmit. Ezért Lovas igazgató az iskola gyakorló kertjéből osztott nekünk egy-egy darabot. Azon termeltünk magunknak zöldségfélét és kukoricát. Mint „ellátatlan”-nak járt nekem havonta bizonyos mennyiségű liszt, dara, korpá, kukoricadara. Ebből sütött hetente Náncsi néni nekem egy kis kenyeret. A finom és a grízes lisztet kis faládba tettem és az ismerős vasutasok elvitték Budafokra. Ott leadták az állomáson, apukámék azután hazavitték, így küldözgettem haza babot, közte tojást, azután zsírt, vaját, tejfölt, túrót, kolbászt, sonkát, svártilit, hurkát, szalonnát – csupa mesebeli finomságot.

Amikor befejeztük a tanévet, megkezdődtek a magán vizsgák. Ezért valamit fizetni kellett – volna. Míután a pénz nem ért semmit, megállapodtunk az „élelmiszer valutában”: 1 tojás volt az alap, 1 kg liszt, hány tojás, 1 kg szalonna, hány tojás, egy tyúk!? (még az is volt), lekvár, hány tojás! Így azután a vizsgázók, – többnyire vasutasok – mindenfélét hoztak. Én meg boldogan cipeltem haza szüleimhez a „keresetemet” például egy pár kiskacsát.

Az iskola kertjét, melyben sok gyümölcsfa volt, Nógrádi tanárnő édesapja őrizte éjszakánként. Persze cseresznyeérés idején megjelentek a tolvajok. A gyerekek elbeszélése szerint egyszer csak egy fehér alak rohant nagy szitkozódások között feléjük. Kezében kard villogott. Ész nélkül menekültek, ki merre látott – mindent hátrahagyva. Amikor 1947-ben ősszel visszajöttem Bátaszékre, azzal fogadtak: áthelyeztek az általános iskolába. Nem mondhatom, hogy megörültem ennek. Egyetlen nő voltam a felső tagozatban tanítók között. Tanár nem volt több. Fiúkat tanítottam. 1947-ben végeztétek el a polgári iskolát. A búcsúesten ott voltam. Érződött már, hogy tőlünk idegen szellem kezd eluralkodni az országban. Lovas M. János nem illett bele, félre is állították. Ti tovább tanultatok, de egyeseket „kitelepítettek”, másokat „betelepítettek”, sokféle sérelem ért mindenkit. Lehetett burzsuj, kulák, kizsákmányoló, reakciós, klerikális reakciós, náci, nacionalista, fasiszta.

**KIBÍRTUK! Megmaradtunk magyarnak Európában és európainak hazánkban.**



**Miklóssy Vilma volt tanítványai körében**